

	Asiakirjatyyppi OHJE		Sivu 1 (4)
Nimi PERKUTAANINEN ENDOSKOOPPINEN GASTROSTOMA (PEG)	Laatinut: Kir.pkl Pvm: 7.3.2011	Hyväksynyt: S. Åkerholm Pvm: 10.3.2011	Päivitetty: Kir.pkl Pvm: 28.4.2020
Hoito-/menettelyohje <p> ➤ Peg on tarkoitettu henkilöille, joilla on toimiva vatsasuolikanava, mutta vaikeuksia niellä ja juoda normaalisti. ➤ PEGin laitto tapahtuu siten, että lääkäri laittaa sondin vatsalaukkuun gastroskooppi apuna käyttäen. Ensi PEG-sondi saa olla niin kauan, kun se toimii ongelmitta (jopa 2 vuotta). ➤ Ensi PEG-sondi vihdetaan kufilliseen PEGiin. Tämä tapahtuu endoscopia yksikössä. Toimenpiteen tekee lääkäri gastroscopin avulla. ➤ PEGin vaihto tämän jälkeen tapahtuu koulutetun henkilöstön toimesta. ➤ HUOM! Ensi PEGissä on useimmiten sekä lääke- että ravintoliuoskanava. Vaihtosondissa on joko sama kanava lääkkeille ja ravintoliuksille tai kaksi eri lääke- ja ravintoliuoskanava sekä myös kuffin täyttökanava. Kuffin täyttöaukkoon ei saa koskaan antaa lääkkeitä tai ravintoliuksia! </p> HOITO <p> PÄIVITTÄIN </p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Puhdista sondin ympärys päivittäin vedellä ja mahdollisesti miedolla saippuliuksella. Kuivaa iho tai anna kuivata ilmassa. Käytä tarvittaessa perusvoidetta tai esim. Cavilonia. ➤ Pyöritä sondia kierros ympäri (paitsi jos potilaalla on jejenum-PEG, jossa on kolmiomainen levy). ➤ Huuhtelevä sondi 10-20 ml vedellä ennen ja jälkeen syöttämisen. ➤ Ravintoliuksiinkäytettävä tippaletku on vaihdettava päivittäin. ➤ Syöttöruiskut tiskataan päivittäin tiskiaineella. Niitä voidaan käyttää niin kauan kun ne toimivat hyvin. ➤ Suihku, kylpy ja sauna ovat sallittuja. Tarvittaessa voidaan laittaa stomapussi sondin päälle. ➤ Muista hyvä suuhygieniä. Hampaiden harjaus ja proteesien pesu ovat tärkeitä. Kosteta suuta vedellä tai tekosyljellä. Rasvaa huulia tarvittaessa. ➤ Vaikka sondi ei käytettäisi, on se huuhdeltava päivittäin 50 ml vettä. <p> KERRAN VIKOSSA </p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kontrolloi ja vaihda tarvittaessa ballongin nestemäärä. Huom ! Käytä Aqua sterilisata. ➤ Kontrolloi ihon ja ulomman kiinnityslevyn etäisyys, joka tulee olla 1-2 mm. Liian tiukka levy voi aiheuttaa nekroosia. Liian löysä levy taas lisää vatsan sisällön eritymistä, iho-ongelmia ja granuloomaa. ➤ Mikäli käytetään huuhtelupussia, on tämä vaihdettava kerran viikossa. <p> 3-6 KUUKAUTTA </p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ PEG sondin vaihto. 			

SYÖTTÄMISNEUVOJA

- Potilaan tulee olla puoli-istuvassa tai istuvassa asennossa syöttämisen ajan sekä 1-2 tuntia sen jälkeen, vältettäkseen oksentelua ja aspiraatiota.
- Tarkista sondin oikea sijainti vetämällä vähän vatsansisältöä ruiskuun ja huuhtelemalla sitä vedellä.
- Syöttäminen tapahtuu joko ruiskulla tai sondin syöttöletkulla. Enimmäismäärä kerrallaan 300-400 ml, vältettäkseen pahoinvointia. Ei liian nopealla vauhdilla.
- Huuhtelee jälkeenpäin välttääkseen tukkeutumista tai infektoitumista.
- Potilaan tulee ottaa suun kautta kaikki mahdollinen, esim. juoda vettä tai pureskella ja sylkeä tunteakseen maut ja pitääkseen syljen tuotannon käynnissä.
- Avattu ravintoliuos säilyy 24 tuntia huoneenlämmössä, jos se on yhdistetty tippaletkuun.
- Avattu muovipullo säilyy 8 tuntia huoneenlämmössä, jos se on yhdistetty tippaletkuun.
- Mikäli ravintoliuos ei ole yhdistetty tippaletkuun, tulee se säilyttää jääkaapissa.

Kotihoidossa olevat potilaat saavat B-lausunnon ja reseptin ravintoliuosta varten hoitavalta lääkäriltä. Heillä on myös oikeus hoitotukeen, kehitysvammaistukeen tai muuhun korvaukseen kehitysvammaislain mukaan. Lisätietoja saa KELASTA tai sairaalan sosiaalityöntekijältä.

PEGIN VAIHTO

Tarvikkeet:

- pesusetti
- iholle ja limakalvoille tarkoitettu desinfektioaine
- Cathejell geeli
- sopivan kokoinen PEG vaihtokatetri (tavallisesti Ch 18)
- Aqua sterilisata 20 ml
- 2 kpl 20 ml ruiskuja
- 1 kpl 100 ml ruisku
- tehdaspuhtaat hanskat
- taitoksia

TOIMINTATAPA

- Informoi potilasta.
- Tarkista uuden PEGin kuffin toimivuus täyttämällä ja tyhjäämällä se ilmoitetulla määrällä Aquaa.
- Irroita PEGin ympärillä olevaa levyä muutama sentti.
- Pese iho avanteen ympäriltä.
- Puuduta Cathejell geelillä avanteen ympäriltä ja laita sitä myös alas kanavaan. Laita puudutusgeeliä myös uuden PEGin kärkeen.
- Tyhjä vanhan PEGin kuffi.
- Tue vasemmalla kädellä painamalla vatsan päältä. Vedä PEG pois pitävällä otteella.
- Vie uusi PEG sisään samassa suunnassa kuin aikaisempi. Vie PEG sisään kanavaan kunnes tunnet sen ottavan kiinni vatsalaukun pohjaan. Tavallisesti vatsansisältöä nuosee ylös PEGiin.
- Tarkista PEGin paikallaanoleminen aspiroimalla vatsansisältöä ja huuhtelemalla noin 50 ml vettä tämän jälkeen. Mikäli olet epävarma PEGin sijainnista, on parempi huuhdella steriilillä NaCl.
- Kun PEG on paikallaan, täytetään kuffi 15 ml Aquaa.

- Laita kuiva taitos avanteen ympärille ja kiristä levyä PEGin ympärillä.

LÄÄKKEET

- Tarkista, että lääkkeet saa antaa sondin kautta.
- Anna lääkkeet suun kautta, jos mahdollaista.
- Vaihda muihin antotapoihin esim. s.c, i.m., kielen alle, rektaaliksi tai inhalaatioihin.
- Nestemäiset lääkkeet annetaan sellaisenaan.
- Pulverimuotoiset lääkkeet liuotetaan valmistajan ohjeiden mukaan.
- Kontrolloi esim. apteekin kanssa, mitkä lääkkeet saa murskata.
- Lääkeaineita ei saa sekoittaa keskenään tai ravintoliuoksiin. Anna yksi lääke kerrallaan ja huuhtelee välillä vedellä.

ONGELMIEN RATKAISUJA

- PAHOINVOINTI: Pidä tauko syöttämisessä, syötä hitaammin, tai syötä useammin enemmän laimennetulla sondiruoalla. Jatka puoli-istuvassa asennossa ½-1 tunti syöttämisen jälkeen. Aivan liian kylmä ruoka voi antaa oireita. Kontrolloi, että sondiruoka ei ole liian vanhaa, avattu pakkaus korkeintaan 3-4 tuntia huoneenlämmössä. Ota tarvittaessa yhteyttä lääkäriin tai dietistiin.
- ILMA VATSALUKUSSA: Käännä potilas oikealle kyljelle niin ilma nousee ylöspäin, avaa sondi ilman poistamiseksi, huuhtelee vedellä jälkeinpäin.
- IHO-ONGELMAT:
Erittävä aukko: kiristä kiinnityslevyä tarvittaessa, kontrolloi nestemäärä ballongissa. Potilas puoli-istuvassa asennossa ennen ja jälkeen syöttämisen. Päivittäinen ihonhoito, ilmakympy, suojavoide esim. Cavilon tai ihonsuojalevy esim. Aqacel hydrofiber, joka imee eritettä.
Märkäinen erite: Ohuita, imukykyisiä sidoksia aukon ympärille, vaihda usein. Bakt.viljely ja antibiootti tarvittaessa.
Rikkinäinen iho: ihonsuojalevy. Sorbactkompressi sieni-infektiossa. Ota yhteyttä haavanhoito ryhmään tarvittaessa.
Granulaatiokudosta: Tarvittaessa varovainen Laapispenslaus (esim. Argentrix-tikku), kompressi ihon ja kiinnityslevyn väliin. Oikea kiinnityslevyn kiristys ennaltaehkäisee granulaatiokudoksen kehittymistä.
- TUKOS SONDISSA: Tavallinen syy lääkkeet tai ravintoliuokset. Täytä syöttöruisku vedellä ja yritä liuottaa tukos vuorotellen aspiroimalla ja ruiskumalla vedellä. Hiilihapollinen juoma voi joskus liuottaa tukoksen. Kontrolloi, että lääkkeet saa antaa sondin kautta. Kokeile laimentaa tai vaihtaa ravintoliuosta tukoksen ennaltaehkäisemiseksi. PEGin puhdistukseen on olemassa omat puhdisusharjansa.
- SONDIN VAHINGOSSA ULOSJETÄMINEN: Kanava kasvaa nopeasti umpeen, joten laita jotain nopeasti kanavaan esimerkiksi ulos vedetty sondi, katetri tai jotain muuta sellaista. Ota yhteyttä sen jälkeen kirurgiseen poliklinikkaan tai sairaalapäivystykseen päiväsaikana. Nesteen ja lääkkeen antaminen on kielletty tilapäisen katetrin kautta, laita iv-tippa tarvittaessa.
- TIUKKA STOMIA-AUKKO: Jos vaihto samankokoiseen PEG:iin ei onnisu, ota yhteyttä hoitavaan lääkäriin, jotta voidaan tehdä päätös mahdollisesta dilatoinnista tai vaihdosta pienempi kokoisempaan PEG:iin.

Viitteet/lisätiedot:

www.terveysportti.fi

Luento:PEG potilaan hodossa. Sociaali- ja terveysalan opisto, Kokkola. 22.01.2007

PEGin käyttöohje, potilasohje. BARD. 2006

Mic-tuotteet. Potilasohje. Media Oy. 2/2011